

copula sufficiens erat praeteriti ac praesentis consensus testimonium: id vero perquam absurdum esse intelligitur ex Augustino dicente: »Sacramentorum formas castissimas esse, nonnihilque Mysterii continere.«

Sed et dicendum tandem foret; conferri, vt plurimum, Sacramentum Matrimonii absque intentione faciendi quod facit Ecclesia: nam paucos ex his qui contrahunt, reperire est, qui comparti Sacramentum conferre proponat: praesertim quum Ecclesia nullibi Parochos moneat vt fideles doceant, requiri in eis, quum nuptias contrahunt, intentionem huiusmodi.

Addendum his probationibus, Romanos Pontifices nostrae sententiae in praxi adhaesisse visos esse, quum Catholicos dispensarunt, vt cum haereticis nubere: etenim si contrahentes sint Matrimonii Sacramenti ministri, pars catholica conferet Sacramentum parti haereticae; quamuis adserat pars haeretica se suam amare haeresim; ipsaque catholica pars ab haeretica Sacramentum recipiet: quod quidem, etiam dispensatione Pontificia stante, illicitum prorsus est, quum veritum iure Diuino sit dare sanctum canibus, aut ab eis, citra extremam necessitatem, accipere: contra, si Sacerdos sit minister Sacramenti Matrimonii, haud difficile intelligitur, dispensationes illas neutiquam cum iure Diuino pugnare; quippe quae vbi citra Sacerdotis ministerium pars catholica cum haeretica nubet, nec dabit, nec recipiet Sacramentum proprie dictum, seu quod gratiam conferat, sed merum naturalem ac ciuilem inibit contractum.

CAPVT XXXII.

Theologorum ex opposito sententiarum argumentis occurrit.

Ac duae quidem priores adsertiones nuper firmatae nullo sane argumento oppugnari valent, quod alicuius robotis sit: quae enim nonnulli obiciunt, quum ex eo, quod in noua Lege Matrimonium valere non possit tanquam contractus ciuilis, quin valeat etiam tanquam Sacramentum proprie dictum; quum ex Eugenii Papae IV. Decreto pro Armenis instruendis, atque ex Tridentinorum Patrum doctrinas aptissime ex his soluentur, quae in soluendis argumentationibus aduersus tertiam propositionem mox producendis dicenda multis erunt: si prius tamen nonnihil de opinione contradicente historice dixerimus.

Haud

Haud diffitebimur quidem Theologorum fere omnium antiquorum sententiam fuisse, ministros huius Sacramenti esse contrahentes, Sacerdotis vero benedictionem verbaque esse sacramentale quoddam, ritumque ad Sacramenti substantiam minime pertinentem; vno forsitan ex antiquioribus excepto, scilicet Guillelmo Parisiensi, qui non tantum requiri ad hoc Sacramentum dixerit, vt nuptialis benedictio non contemnatur, sed et aperte negauerit, Matrimonium veri nominis Sacramentum esse, atque sacramentalem virtutem habere, nisi Sacerdotali ministerio fuerit consecratum. Ast S. Thomam velut huius opinionis egregium Patronum vociferari, haud patienter ferre possumus; quinimo contrarium euincere posse speramus, dum ad argumentorum enodationem ventum erit.

Itaque hoc tantum hic aduersarios, siue Theologi illi sint, siue Canonistae, admonere necessum ducimus, vt sapientissimum Pontificem Benedictum XIV legant, (1) vbi hanc versat controuersiam, quo temperiores in censuris theologicis ferendis fiant, atque amplius obstrepere, reclamare, et tumultu omnia miscere non audeant; sed argumentationes suas pacate prudenterque producere.

Haec vero sunt potissima eorum momenta. Primum: Sacerdos non est secundarum nuptiarum minister: vetatur nimirum in Concilio Neocaesariensi ne iis se praesentem sistat: (2) at secundae nuptiae sunt proprie dictum Sacramentum: ergo.

Secundum: Innocentius Papa III (3) declarat, Matrimonium quod infideles inierint, esse Matrimonium verum; ipsum tamen non esse indissolubile omnino. Declarat deinde, initum a fidelibus Matrimonium esse verum, omnique in casu indissolubile: quae vtraque declaratio hoc innititur principio, quod nempe infidelium Matrimonium Sacramentum non sit, quum contra constet contractum a fidelibus esse vere et proprie dictum Sacramentum.

Tertium: Eugenius Papa IV haec habet: (4) »causa efficiens Matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti:« at consensus ille a contrahentibus exprimitur: contrahentes igitur sunt causa efficiens Matrimonii: sed causa efficiens Matrimonii ac minister idem sunt: ergo.

Quartum: nonnulla leguntur in Concilio Tridentino, quae vix, ac ne vix quidem, cum sententia tenente Sacerdotem esse Sacramentum. *Tom. III.* Eecce ti

(1) Lib. viii. de Syn. Dioec. cap. 12

(2) Can. viii.

(3) Cap. Quanto de diuortiiis.

(4) In Decreto Vnionis.

ti Matrimonii ministrum conciliari possunt. Equidem Sacra Synodus definit, Matrimonium esse nouae legis Sacramentum. (5) Docet praeterea eadem Synodus, coniugia clandestina fuisse rata ac vera Sacramenta, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit: (6) quod falsum sane esset, si minister illius sit Sacerdos. Definit insuper, causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos spectare: (7) vnde sic arguitur: ante Concilium Tridentinum ad Ecclesiasticos Iudices spectabant, ac modo etiam spectant vbi promulgatum Concilium illud non fuit, matrimoniales causae: erant igitur, ac nunc sunt in aliquibus locis, vera Sacramenta: nec enim sub alio respectu Ecclesiae iudicio possunt subiacere.

Quintum: circumfertur declaratio Cardinalium, qui explicandis Tridentini Decretis sunt praepositi, qua statuitur, haec Concilii verba; *ego vos in Matrimonium coniungo*; cet., non pertinere ad Matrimonii essentiam: non sunt ergo illius forma; proindeque Sacerdos ea proferens, non est illius minister.

Sextum: innumeri ferme sunt Scholastici, quibus placet contrahentes esse Sacramenti huius ministros; quos inter eminent Petrus Lombardus et Durandus: praeferenda ergo vel ex hoc solo capite sententia ista videtur.

Septimum: S. Thomas in Sententias scribens, (8) habet: »verba quibus consensus matrimonialis exprimitur, sunt forma huius Sacramenti, non autem benedictio Sacerdotis; quae est quoddam sacramentale.« Habet similia inferius. (9)

Octauum: si iniri absque Presbyteri opera contractus matrimoniales non essent Sacramenta, iniungi deberet heterodoxis, quum ad unitatem redeunt, vt de nouo coram Sacerdote in Ecclesia contraherent; vt scilicet gratiam consequantur, quae Sacramento Matrimonii est adnexa: at hoc nullibi in praxim redigitur: ergo.

Sed responderetur ad singula. Ad primum quidem; haud mirandum quod Neocaesariense Concilium prohibuerit Sacerdoti, ne iis suum consensum praerberet; quum non illicitas modo, sed etiam irritas alteras a prioribus nuptias pro sua Prouincia fecerit Synodus illa. Sed et addi potest: in casu argumenti secundas nuptias fuisse contractum naturalem ac ciuilem, qui nexum indissolubilem pareretur non

(5) Sess. xxiv. Can. i.
(6) Sess. xxii. cap. i. de Reform. Matrim.

(7) Ibid. Can. xii.
(8) In iv. Dist. 26. qu. 2. art. i.
(9) Ibid. Dist. 28. qu. vnic. art. 3.

non vero Sacramentum, quod gratiam produceret: istud autem ab illo separari volgere Neocaesarienses Patres, quod secundae nuptiae, quum poenis castigentur, nubentium incontinentiam prodant.

Secundum sic soluitur: falsum ab aduersariis supponi Innocentium reperere Matrimonii fidelium indissolubilitatem, ex quo sit Sacramentum stricte sumtum; repetit nimirum ex eo, quod in persona quae Baptismate donata est, cuius character nusquam deleri potest: ait siquidem »etsi Matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum: inter Fideles autem verum et ratum existit, quia Sacramentum Fidei, quod semel est admissum, numquam amittitur; immo ratum efficit coniugii Sacramentum, vt ipsum in coniugibus illo perdurante perduret.« Loquitur ergo, non de Matrimonio, sed de Fidei Sacramento a Matrimonio diuerso.

Tertii solutio est: vocem hanc *Matrimonii*, qua Eugenius vtitur, aequiuocam esse, quum possit aequae accipi pro Matrimonio, vt contractus naturalis et ciuilem est, vel vt nouae Legis Sacramentum. Nihil enim est in Decreto Eugenii, quo probetur eam sumi hoc posteriore sensu; nec mirum quidem; de industria nempe cauit Summus Pontifex, ne definiret Scholae quaestionem de qua agitur; vnde post ea verba: *septimum est Sacramentum Matrimonii*, istis vsus non est: *cuius Sacramenti*; quibus equidem vsus fuerat de ceteris Sacramentis agens, vt cuique legere in Decreto fas est.

Quartum singillatim discuti expositulat. Igitur ad primum dicimus: Immerito ab obicientibus supponi Concilium eo loco de omni omnino Matrimonio loqui. Nam certum absurdio est Matrimonium in gentilitate contractum verum esse Matrimonium, et tamen constat illud non esse proprium verumque Sacramentum: insuper habetur, non paucos ex Scriptoribus, quibus opposita opinio arideret, fateri, Matrimonium etiam inter Fideles iniri posse tanquam contractum naturalem ac ciuilem, qui nexum pariat indissolubilem, quamuis non fiat tanquam Sacramentum: cuiusmodi est, teste Scoto, coniugium quod Elingues contrahunt.

Praeterea: vbi Tridentinum definit, Matrimonium esse Sacramentum nouae Legis, de Matrimonio loquitur, quod a legitimo ministro fuerit dispensatum: hinc vt aduersarii suam sententiam ex Sacrae Synodi definitione eliciant, probent prius oportet, quod sub lite est, scilicet contrahentes, non Presbyterum, esse Sacramenti huius ministros. Quinimmo Sacra Synodus non fuisse loquam de

omni omnino Matrimonio abunde suadet instituta comparatio Matrimonii cum Poenitentia.

Ad secundum Tridentini locum exponendum dicimus: quod licet verum sit clandestina Matrimonia fuisse vera et rata, non inde tamen sequitur fuisse vera ac proprie dicta Sacramenta, ut sentit doctissimus Natalis Alexander, (10) ubi scribit: »numquam Matrimonia clandestina declarasse Concilium fuisse Sacramenta: adeo »ut graues etiam Theologi id negent.« Praeuocatur Alexandro Pallaucinus in sua Concilii historia inquiring: (11) »ommitto numquam declarasse Concilium Matrimonia clandestina fuisse Sacramenta: adeo ut graues quidam Theologi id negent.«

Tertius demum Tridentini locus haud fauet obliuentibus: principio siquidem, non dicit Sacra Synodus, quod Ecclesia iudicare debeat de solo Sacramento Matrimonii; sed de causis, quae ad illud pertinent. Deinde: male colligitur quodlibet Matrimonium esse Sacramentum, ex quo Ecclesia de quolibet Matrimonio iudicet: sicut male colligetur sponsalia esse Sacramentum, ex quo de Sponsalibus Ecclesia iudicet. Postremo: Matrimonium, prout est naturalis ac ciuilibus contractus, materia est Matrimonii ipsius, ut nouae Legis Sacramentum est; sub eo igitur respectu necesse est ut ad Ecclesiae iudicium pertineat.

Ad quintum reponimus: declarationem illam exponi posse de Matrimonio, quatenus contractus est naturalis ac ciuilibus, non autem quatenus est nouae Legis Sacramentum. Iudicamus tamen fictitiam esse declarationem huiusmodi, seu falso Eminentissimis Cardinalibus adscriptam: vnde anno 1631 promulgata est Urbani Papae VIII Constitutio, qua fides detrahitur collectioni declarationum, quas inter reperitur allata.

Sexum argumentum leuis admodum est momenti: nec enim miramur Magistrum Sententiarum, Durandum, aliosque plurimos e veteribus Scholasticis, docuisse contrahentes esse causam efficientem Matrimonii: quum enim illud inter nouae Legis Sacramenta non recensuerint, par non fuit, ut pro ministro Sacerdotem illi adscriberent. Reliqui vero eorum, quibus persuasum fuit Matrimonium esse Sacramentum proprie dictum, de illius ministro tanquam de re maxime dubia loquuti sunt. Ac Scotus quidem in hoc capite non admodum

(10) Hist. Eccl. tom. xxvi. (11) Lib. xxxiii. cap. 9.

dum constans visus Iuenino fuit: (12) quippe qui postquam contendit contrahentes sibi inuicem Sacramentum Matrimonii dispensare, addit et a parentibus conferri, qui pro filiis praesentibus et silentibus contrahunt. Legendus ipse. (13)

Quantus tamen quantusque Scholasticorum qui nobis aduersantur, fingatur numerus, opinionis nostrae non destruit probabilitatem; qui non numero, sed pondere huiusmodi res metimur. De cetero stant pro nobis post Guillelmum Parisiensem, Melchior Canus, Guillelmus Estius, Gaspar Iueninus, Franciscus Syluius, Vincentius Contentonius, Daniel Concina; quos duces sequi malumus, quam ceteros quoslibet, praesertim si nullius nominis Copistae sint atque Capataciales.

Septimum dissoluere multum nostra interest, quo obiurgatores domesticos placare adsequamur, qui scapissime in contrariam partem abeunt, propterea quod eam esse dicunt S. Thomae apertam sententiam. Falluntur tamen; etenim ut rem penitus introspeciamus, nusquam S. Thomas dixit clandestina Matrimonia vera esse Sacramenta. Dato autem aduersariis, quod dari tamen nequaquam potest, constantem esse Angelici Doctoris sententiam, contrahentes esse huius Sacramenti ministros; quia ramen Sacerdotalis benedictio praecipuum fuit semper argumentum, quo veritas Sacramenti Matrimonii demonstrata est, potuit haec ad minus exigi a S. Thoma ut necessaria conditio.

Sed ne videamur rimulas ad euadendum quaesisse, negamus in S. Thomae sententia contrahentes, potius quam Sacerdotem, esse ministros Sacramenti Matrimonii: atque obliuentibus aduersariis laudatum ex Sententiarum locum, obliuimus nos loca, in quibus absolute desinit, Sacramentorum dispensationem ad Presbyteros pertinere, (14) in quibus docet, ideo illicitum esse aliquid recipere pro nubentium benedictione, quod Matrimonium sit Sacramentum, (15) aliaque similia. (16) Ex quibus sane adparet S. Thomam Sacerdotem ministrum agniturum, si tertiam Summae Theologicae partem absoluisse.

Octauum nullius est ponderis: si enim huiusmodi argumentum valeret, dicendum esset, Ecclesiam quondam debuisse eis iniungere, qui

(12) Dissert. xi. de Matr. q. 3.

(15) Secund. Sec. q. 100. art. 1. ad 6

(13) In iv. Dist. 26.

(16) In iv. Dist. 1. art. 3. In iv. con-

(14) In III. P. q. 83. art. 3. ad 8. tra Gent. cap. 73. et 78.

qui in gentilitate contraxissent, vt suum consensum in Ecclesia coram Sacerdotibus iterarent; quod tamen nusquam praestitit. Quae insuper praxis infirmis periculo esset, dubitare nimirum possent de Matrimonii validitate, quod in haeresi contraxissent, si post conuersionem iuberentur coram Sacerdotibus suum consensum renouare. Verum nec constat Matrimonium, quod valuit tanquam ciuilibus contractus, posse per nouam expressionem consensus coram Sacerdote fieri Sacramentum nouae Legis: id enim plures e Schola Theologi inficiantur, quos inter designandus Gonetus, (17) expresse nimis id tradens. Iraque alia via, quam Sacramenti Matrimonii receptione haberi ab haereticis poterit, dum conuertuntur, gratia sacramentalis, qua frustrati sunt nubendo extra Ecclesiam, nempe Poenitentia et Eucharistia.

APPENDIX.

Praeter partes autem Matrimonium constituentes ministrumque nuptias benedicentem praemittuntur matrimoniali contractui sponsalia. Sunt vero sponsalia futuri Matrimonii mutua promissio acceptata inter personas ad contrahendum habiles, vt habetur ex Nicolao Papa I. ad Bulgarorum consulta. (18) Illa posse impuberes inire post completum septennium, si modo rationis vsu fruuntur; posse quoque parentes pro filiis contrahere, ex Iure Canonico habetur. (19) Ex Sponsalibus autem duplex oritur effectus; nempe obligatio contrahendi Matrimonium ac impedimentum, quod publicae honestatis vocant; vt docet S. Thomas, (20) traditque Synodus Tridentina. (21) Quae tamen, etiam iuramento firmata, multis modis dissoluuntur: videlicet ex mutuo sponsorum consensu; per longiorem vnus partis absentiam; per ingressum Religionis; per Ordinis Sacri susceptionem; per subsequentem fornicationem; idque in fauorem solius partis innocentis; per superueniens impedimentum affinitatis; per grauem aliquam infirmitatem aut deformitatem, quae perduret; per capitales inimicitias subortas inter sponso. Ast laudabiliter licet sponsalia praemittantur, valeret profecto Matrimonium absque eorum praemissione celebratum.

CA-

- (17) In Tract. de Matrim. qu. 2. impub. cap. *Accessit*.
 art. 2. part. 4. (20) In iv. Dist. 27. q. 2. art. 1.
 (18) Cap. iii. ad 2.
 (19) Lib. iv. Decret. Tit. de desp. (21) Sess. xxiv. cap. 3.

CAPVT XXXIII.

In quo contractus matrimonialis unitas et indissolubilitas firmantur.

Polygamia simultanea iuri naturae aduersatur, atque lege Euangelii prohibetur.

Non ita Polygamia successiua; sed licita res est.

Indissolubile est consumatum Matrimonium quoad vinculum natura sua ac lege diuina positium.

Dissolubile vero quoad thorum et cohabitationem.

Demonstratur prima propositio ex Apostolo sic in 1. ad Corinth. Epist. cap. 7. scribente: »mulier sui corporis potestatem non habet, »sed vir: similiter et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier:« ergo quemadmodum vxor totam se per Matrimonium viro tradit, ita et vir tradit se totum mulieri; proindeque sicut absque iniustitia mulier alteri quam viro commisceri nequit, ita nec vir alteri vxori.

Accedit ratio in subsidium: etenim Polygamia ex natura sua discordias parit fouetque inter mulieres, nedum propter domesticam regiminis communicationem, verum ob alias etiam causas, vt sunt amor et vsus coniugis, cura, et educatio filiorum, aliaque: in quibus vnaquaeque vxor et se et filios vult praeferrere iure igitur naturae aduersatur Polygamia simultanea.

Quae insuper Lege euangelica prohibetur: Christus siquidem Matth. xix. et Marci x. Matrimonium ad primaenam institutionem reduxit, seu ad vnus cum vna coniunctionem, dicens: »masculum »et foeminam fecit eos.« Lucae item xiv. tanquam nouus Legislator sic statuit: »quicumque dimiserit vxorem suam, et aliam duxerit, moechatur.«

Praeterea: Paullus, quoties de Matrimonio loquitur, semper de vxore in singulari numero loquitur: »alligatus, inquit, es vxori?« etc. Similiter Patrum Traditio mulierum pluralitatem oppugnat: sic nem-

nempe legitur in Siricio Papa, (1) Innocentio I. (2) Augustino, (3) aliisque. Merito igitur Tridentina Synodus anathemate damnauit eos, qui contenderant, nulla diuina lege Christianis prohibitum esse plures simul vxores habere. (4)

Propositio secunda has habet probationes: quod scilicet nec secundae nuptiae, nec vteriores, irritae vnquam et illicitae, iurique diuino ac naturae contrario habitae sint: nec enim opponuntur legis naturalis principijs aut conclusionibus, quae ex eo deducuntur: quippe cum iis stant Matrimonij, quum primarius, tum secundarius finis: nec pugnant olim cum lege Mosaica; de iis nempe, vel silet omnino verus Testamentum, vel eas approbat; illis scilicet locis vbi Iudaeis praecipit, siue sint virgines, siue coniugati, siue vidui, vt ducant mulierem, quam frater absque liberis reliquerit. Nec tandem cum lege Euangelij pugnant; siquidem Christus nullibi eas vetuit: immo euangelica Lege saltem permisae videntur, vbi dicitur ab Apostolo generaliter de non nuptis et viduis: »quod si non contempnent, nubant.« Et: »mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit: quod si dormierit vir eius, liberata est a lege, cui vult nubat, tantum in Domino.«

Quaedam tamen Orientales Ecclesiae, in ineunte seculo, contra Montanistas et Nouatianos secundas nuptias, iure diuino nec irritas, nec illicitas, Ecclesiastico iure, quod in aliquibus tantum locis obtinuit, illicitas fecisse videntur: nam eos qui secundo nupsissent, poenitentia castigarunt, vt liquet ex Concilio Neocaesariensi, (5) anno 314 habiti: cui praxi adhaesit Basilius. (6) Trigamiam vero, non illicitam modo, sed etiam ex consuetudine irritam apud Orientales habitam fuisse quibusdam in locis, testis est Gregorius Nazianzenus. (7) Ast Larina Ecclesia nusquam secundas aut vteriores nuptias irritas, aut illicitas fecit: nullus enim e Latinis Patribus profertur potest, qui ita senserit: quinimo eorum hoc in capite sententiam aperit Hieronymus, (8) vbi ait: »non damno bigamos, immo nec trigamos, et si dici potest, octogamos.«

Docent tertiam propositionem Scripturae: etenim Matth. xix. Christus sic adloquitur Pharisaeos, a quibus interrogatus fuerat, an li-

(1) Epist. i.

(2) Epist. ix.

(3) Lib. i. de adult. Coniug. cap. 8.

(4) Sess. xxiv. Can. 2.

(5) Can. vii.

(6) In Epist. ad Amphilocho.

(7) Orat. lxxvii.

(8) Epist. l.

liceret homini dimittere vxorem suam quacumque ex causa: »dico autem vobis, quia quicumque dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, moechatur: et qui dimissam duxerit, moechatur.« Et quidem nec Marcus, nec Lucas, Christi responsonem referentes, istius exceptionis, nisi ob fornicationem, meminerunt, sed dixerunt absolute et absque restrictione: »quicumque dimiserit vxorem suam, et aliam duxerit, adulterium committit super eam: et si vxor dimiserit virum suum, et alii nupserit, moechatur.«

Deinde: hoc Paullus sufficit argumentum in i. ad Cor. cap. 7: »iis autem qui Matrimonio iuncti sunt, praecipio, non ego, sed Dominus, vxorem a viro non discedere: quod si discesserit, manere inuuptam, aut viro suo reconciliari.« Scriptura igitur attestante Matrimonium consummatum indissolubile quoad vinculum est naturalis ac lege diuina positum.

Docet hanc ipsam veritatem Patrum Traditio. Nam Innocentius Papa I. (9) adfirmat: tam dimittentes, quam dimissos coniuges esse adulteros, si cum alijs nupserint. Hieronymus sic loquitur: (10) »qui dimissam duxerit, adulter est; siue ipsa dimiserit virum, siue a viro dimissa sit, adulter est, qui dimissam acceperit.« Concilium quoque Tridentinum sic generatim scribit: (11) »Matrimonij perpetuum indissolubileque nexum primus humani generis parens diuini Spiritus instinctu pronuntiauit, quum dixit: hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea.« Leguntur similia in Synodis Florentina Generali et Prouincialibus Nannetensi, Foroliuensi, et altera Milleuitana: leguntur et in aliorum seculorum Patribus: ergo et ex Traditione constat Matrimonij consummati indissolubilitas quoad vinculum.

Atque ex his eruitur quartae propositionis probatio: constat nempe ex Christi verbis, ex Apostoli testimonio, atque ex Patrum sententia, licere ob causam fornicationis vxorem dimittere: at non licet eam quoad vinculum dimittere, sic vt nubat alteri: igitur quoad thorum vnice ac cohabitationem; proindeque quoad haec dissolubile Matrimonium, etiam consummatum, est.

(9) In Epist. ad Exuper. Tolos. cap. 6.

(10) In Epist. ad Amandum.

(11) Sess. xxiv. cap. 7.

CAPVT XXXIV.

Errores contradicentes indigitantur, et argumentis fit satis.

Primus mortalium, qui cum duabus simul mulieribus nupsit, est Lamechus, septimus ab Adamo ex posteritate Cain; Genes. cap. iv. cuius exemplum sequuti postea sunt Gentiles, qui impellente libidine plures simul vxores duxerunt. Et haec quidem consuetudo inuenerat in Mesopotamia Isaaci temporibus: docemur nimirum Genes. xxxix. Laban Ethnicum duas filias Liam et Rachel Iacobo simul in Matrimonium obtulisse. Exemplum deinde Abrahami, qui primus inter sanctos cum pluribus vxoribus nupsit, Polygamiae viam aperuit veri Dei cultoribus: qui non vt libidini satisfacerent, quemadmodum Gentiles, sed vt fidelis populi multiplicationi consulerent, plurima simul inire Matrimonia. Atque Moses Polygamiam tamquam morem apud Israhelitas receptum, non recensuit modo, Deuteronomii cap. xxi; sed et praecepit vno in casu, vbi nempe germanus frater sine liberis obisset.

Inter Christianos vero primus qui Polygamiam probarit fertur Valentinianus Senior; quem cum Iustina nupsisse viuentis Seuera narrat Socrates; (1) sed iniuria quidem id Valentiniano triburum multis ostendit Iuueninus. (2) Censuit Caluinus Polygamiam simultaneam repugnare iuri tum naturali, tum diuino: hinc falso ineptissimeque concludens, antiquos Patriarchas adulterii reos fuisse, quum pluribus simul mulieribus adhaesere. Lutherus e contrario docuit, nullo diuino, aut naturali iure prohibitam Polygamiam simultaneam esse: frustra ipsius discipulis hanc infamiam a suo Patriarcha depellere conantibus. Reperti etiam sunt haeretici, qui docuerint; secundas nuptias iure diuino illicitas esse, easque tamquam eodem iure irritas olim damnauerint. Fuere eiusmodi Montanistae et Nouatiani.

Verum et erga Matrimonii indissolubilitatem errauit turpissime Martinus Lutherus docens, varias ob causas posse illud dissolui, nouumque iniri. (3) Philippus Melancton in duobus tantum casibus solutionem Matrimonii consummati probat, nimirum, si coniugum al-

(1) Lib. iv. Hist. cap. 26.

(3) In lib. conserip. in cap. vii.

(2) Dissert. x. q. 4. cap. 1. art. 1. §. 1. Epist. 1. ad Corinth.

ter fornicetur, vel iniuste coniugem deserat. (4) Ioannes Caluinus contendit, vno tantum in casu dirimi Matrimonium eiusmodi; quum nempe alter e coniugibus fornicatur.

Quae vero argumenta in suorum errorum defensionem adducere ipsi eorumque gregales consueuerunt? Haec quidem aduersus primam et secundam adsertionem. Primum: antiqui Patriarchae non peccarunt nubendo simul cum pluribus vxoribus: non ergo Polygamia simultanea iuri naturali aduersatur.

Secundum: Hieronymus adfirmat, Lege concessum fuisse veteribus, vt cum pluribus simul vxoribus nuberent. (5) Docet idem Augustinus variis in locis; maxime in libris de Ciuitate Dei. (6)

Tertium: Gregorius Papa III (7) definit, licere viro alteram vxorem ducere propter prioris adhuc viuentis infirmitatem: ergo.

Quartum: adserit Hieronymus, (8) Fidelem qui iterato nupsit, indignum esse, qui Christi corpore reficiatur: adserit etiam, (9) Laicos eadem lege teneri ad Monogamiam, quam Sacerdotes: visae igitur Hieronymo illicitae sunt secundae ac vltiores nuptiae.

Aduersus tertiam propositionem haec producuntur. Primum: Paulus in 1. ad Corinth. 7. conceptis terminis adserit, coniugem conuersum ad Fidem posse aliud inire Matrimonium, si vxor ducta in gentilitate non consentiat habitare cum illo. Docuerunt Patres, idem ius habere coniugem eundem, quoties vxor in infidelitate remanens, consentit quidem cohabitare, sed non sine contumelia Saluatoris: ergo.

Secundum: Abraham dimisit Agar, cum qua nupserat; eumque postea imitati sunt Iudaei fere omnes: at id nemo sanctissimo Patriarchae vitio vertit: ergo.

Tertium: Moses Dei auctoritate iniunxit Iudaeis, vt dimitterent vxores, quae propter aliquam foeditatem illis fuissent exosae, et vt dato libello repudii nubendi cum altero viro facultatem facerent; vt legitur Deuteronomii cap. xxxiv.

Quartum: nec Lex, nec Prophetae, nec Sacerdotes eos arguerunt, qui veteris Testamenti temporibus vxores dimisissent: ergo.

Quintum: Martyr Iustinus (10) narrat, nec reprehendit, factum cuiusdam mulieris, quae virum male moratum, spe emendatio-

ffff 2

tio.

(4) In locis Theol. tir. de coniug.

(8) Lib. 11. cont. Iouin. cap. 8.

(5) In Epist. ad Ocean.

(9) In Epist. ad Ageruchiam.

(6) Lib. xvi. cap. 38.

(10) In 1. Apologia.

(7) Epist. xiii. ad Bonif. Episc.

tionis diu sustinuit; quemque deteriotem factum dimisit. Tertullianus etiam sensisse videtur, (11) licere marito dimissa propter adulterium muliere, alteri nubere: ergo.

Sextum: obtinuisse Origenis aetate morem cum pluribus nubendi, ipse restatur apud Matth. scribens: (12) nupsisse etiam, adulto iam seculo iv. Latinos et Orientales, dimissis adulterinis vxoribus, ianuit Arelatense Concilium 1. anni 314: ergo.

Septimum: Concilium Veneticum, quod circa annum 465 habitum est, decreuit: (13) »eos quoque qui relictis vxoribus suis, »sicut in Euangelio dicitur, excepta causa fornicationis, sine adulterii probatione alias duxerint, statuimus a communione statim arcedendos:« ergo si cum adulterii probatione aliis nupserint, donandi sunt communione.

Octauum: Dogma de Matrimonii indissolubilitate incertum prorsus videtur: nam latuit Fabiolam Matronam Romanam, quae alteri viro nupsit, priore dimiso, teste Hieronymo (14): Summi deinde Pontifices alique Praesules saepissime super hoc dogmate consulti sunt: demumque Augustinus adeo obscuram sua aetate hanc quaestionem fuisse dicit, vt in ea non nisi venialiter erraretur. (15)

Quartam denique propositionem haec oppugnant: Christus Dominus Matth. v. vbi de separatione quoad thorum agit, solius fornicationis meminit: quin et excludere videtur omnes alios casus designatos, dicens cap. xix: »dico vobis, quia quicumque dimiserit »vxorem suam, nisi ob fornicationem,« cet.: falso igitur designati casus illi sunt.

Deinde: Hieronymus haec habet: (16) »dicunt ei Discipuli »eius: si ita est causa homini, graue pondus vxorum est. Quid enim »si temulenta fuerit, si iracunda, si malis moribus, si luxuriosa, si »gulososa, si vaga, si iurgatrix, si maledica, tenenda erit istiusmodi? »di? Volumus, nolumus, sustinenda est. Quum enim essemus liberi, »voluntarie nos subiecimus seruituti:« nullus ergo praeter fornicationem est casus, cet.

Veniamus itaque ad horum omnium solutionem. Et primum quidem primi ordinis sic cum nostris Theologis soluimus: antiquos scilicet Patriarchas, eorumque posteros vsque ad Christi tempora, plu-

(11) Lib. iv. cont. Marcion.

(12) Tract. vii.

(13) Can. xi.

(14) In Epist. xxx. ad Ocean.

(15) In lib. de Fid. et oper. cap. 19.

(16) In cap. xix. Matth.

pluribus nupsisse, ex dispensatione a Deo concessa, ad multiplicandum fidelem populum, qui alia via quam per carnalem generationem nec conseruari, nec crescere poterat. Tradit hanc responsonem Innocentius Papa III. (17)

Ad secundum dicendum: eo quidem sensu Hieronymum et Augustinum docere, Polygamiam nulla lege temporibus fuisse prohibitam, quod per diuinam dispensationem vis legis euanisset: innotuerat autem dispensatio per specialem reuelationem Patriarchis, eamque ab iis edocti sunt eorum posteris, ita vt apud eos ad Christum vsque in consuetudinem abierit.

Tertium sic solum esto: haud potuisse Magdeburgenses Centuriatores quidquam inde elicere, quo erroris nota Gregorium, non III, vt ipsi aiunt, sed II, adaspergerint. Prior nimirum mulier nunquam vere vxor fuerat, quum naturaliter impotens coniugio esset; quae sane impotentia iure naturali Matrimonium dirimit: iubetur vero vir ille priorem mulierem alere, non quod vera vxor fuisset, sed quod pauper esset.

Quarti solutio est: velle Hieronymum iteratas nuptias arcere a communione, non quidem in se, sed tantum in causa sumtas, nempe ratione libidinis, qua vidui, vt plurimum, ad secundum Matrimonium impellantur: credidisse insuper Hieronymum, Laicos non ex necessitate, sed tantum ex quadam decentia debere a secundis nuptiis temperare.

Ad primum ex his quae contrariantur tertiae propositioni, respondemus: recte ex allatis locis colligi Matrimonia ab infidelibus inita non esse indissolubilia metaphysice, vt dicitur; ita vt nullo in euentu solui possint; sed moraliter tantum: quod tamen exceptionem inibi ab Apostolo designatam patitur: tuncque non homo sed Deus in gratiam christianae Religionis id separat, quod ipsemet ante coniunxerat.

Secundum duplici hac via diluitur. Prima: dimissam fuisse Agar quoad cohabitationem, seruandae pacis causa, non ita quoad vinculum. Secunda: falsum omnino esse Patriarchas virosque pios veteris Testamenti dimississe vxores suas dato repudiij libello: id vero non infirmum argumentum est, quo probetur id illis Deum per dispensationem non concessisse.

Tertio sic occurrimus: duo in allata lege esse, scilicet vxoris di-

(17) In cap. Gaudemus.

dimissionem, et descriptionem libelli repudii. Hanc Moses præcepit ex suppositione, quod vellet vir vxorem suam dimittere; illam vero nequaquam iniunxit, sed permisit tantum, non quidem velut rem bonam, sed tanquam minus malam.

Quartum negandum absolute est: quum enim Lex dicat, pollutam et abominabilem coram Deo esse mulierem, quae dimissa alteri viro nupsetit: quum Hieremias ei tanquam adulterae perditam et corruptam Hierusalem comparet; Iudaeos non obscure de suarum vxorum dimissione arguant, ostenduntque, eam, indirecte saltem, legis naturalis principiis aduersari.

Quinti illatio, quod adinet ad Iustini testimonium, non valet: docet nimirum Ecclesia innocenti licuisse semper adulterum dimittere: quod vnum mulier illa praestitit: nec enim adserit Iustinus eam, viuente dimisso, alteri nupsisse. Tertulliani autem dictum hunc habet sensum; distinguere tunc Deum quoad thorum et cohabitationem, virum quem ipse mulieri coniunxerat; non autem quoad vinculum: eo enim ipso in capite moechum Tertullianus eum definit esse, qui vxorem dimittit vt aliam ducat.

Ad sextum dicimus primo loco: falsum esse sic Originem sensisse, quum adserat ibidem id ab Episcopis factum contra Scripturarum auctoritatem fuisse: doceatque, id permissum vnice tanquam minus malum. Secundo loco reponimus: vocem *Concilium* sumi ab Arelatensibus Patribus pro exhortatione: ita vt Canonis sensus sit, Pastores hortari debere adolescentes, de quibus agitur, ne deprehensis in adulterio propriis vxoribus cum aliis nubant.

Ad septimum respondemus: ea verba *sine adulterii probatione*, referri ad vxorum dimissionem, non ad posterius illud membrum *alias duxerint*; adeo vt sensus sit, alligari cum debent excommunicationis vinculo, qui sine adulterii probatione suam dimiserit vxorem.

Octauum hoc ordine solum volumus: agnouit Hieronymus Fabiolae factum contra Euangelii vigorem fuisse; ob quod Fabiola publicam Romae poenitentiam egit, Quaesiti nonnumquam fuere Romani Pontifices alique Praesules de rebus apud omnes certis, quae tamen ob quorundam tricas obscurae fieri solent. Intricata quidem, vt ait Augustinus, haec quaestio est, si tantum Scripturarum ratio habeatur; secus si Traditio Scripturis adiungatur. Et Augustinus quidem ipse perspicue postea detexit, quod tunc obscurum in Scripturis

ris iudicauit: in libris scilicet de adulterinis coniugiis. (18)

Primum deinde aduersus quartam adsercionem argumentum sic soluitur: laudatis locis agere Christum de missione, quae iure matrimoniali, et inuito adultero, fit ad vitam: verum dimissio in casibus designatis in propositionis probatione, non est huiusmodi: quae enim fit ex voto, fit quoque ex mutuo coniugum consensu: quae item fit ad vitandum aut salutis aut vitae periculum, solo iure defensionis fit: neque perpetua quidem haec est: tenetur namque innocens coniux ad nocentem redire, vbi periculum desierit.

Ad secundum respondemus: loqui Hieronymum de muliere, quam improbitatis poenituerit, quaeque in dies suae studuerit conversioni: hanc enim non licet dimittere.

CAPVT XXXV.

De Matrimonii impedimentis eorumque statuendorum dispensandorumque potestate.

Est penes Ecclesiam potestas statuendi Matrimonii impedimenta, quum prohibentia, tum dirimentia.

Est quoque penes ipsam potestas dispensandi in impedimentis, quae humano iure Matrimonium dirimunt.

Constat prior propositio argumento ex praescriptione ducto: diffiteri quippe nemo potest, quin per quatuor secula, quae Synodum Tridentinam praecesserunt, Ecclesia pacifice ac nemine contradicente Matrimonii impedimenta, tam prohibentia, quam dirimentia statuerit; nam si non ita res se haberet, haud delatae seculis illis vbi que ad Ecclesiam causae matrimoniales fuissent; neque omnes Orbis Christiani Prouinciae ad Ecclesiam confluiscent, vt obtenta dispensatione, nubere intra prohibitos gradus possent: atqui sic factum omnibus persuasum est: ergo Ecclesia quouis seculo, seu a Christo ad haec vsque tempora, posita est iure statuendi impedimenta, quae Matrimonium aut impediunt, aut prohibeant.

Constat deinde argumento ex Traditione petito: equidem tribus prio-

prioribus seculis Ecclesiam quaedam statuisse Matrimonii impedimenta euincunt haec verba Siricii Papae ad Himerium Tarraconensem rescribentis de quibusdam Monachis, qui nuptias ambibant: »quod »et publicae Leges, et ecclesiastica iura condemnant.« Eodem iure potitam iv. seculo Ecclesiam esse demonstrant latae eo tempore Constitutiones Synodicae. Nam de adfinitate haec habet alter Canon Concilii Neocaesariensis anno 314 celebrati: »mulier, si duobus fratribus nupserit, abiciatur vsque ad mortem; verumtamen in exitu, »si promiserit quod vbi conualuerit soluet Matrimonium, propter »humanitatem poenitentiam habebit.« Id quod et de reliquis Ecclesiae seculis demonstrant inuictissima Conciliorum Patrumque momenta, fuse a Gasparo Iuenino congesta. (1) Vnde illud demum probatur, nullum esse impedimentum Matrimonii, iis tantum exceptis quae iuris sunt naturalis, quod non statuerit Ecclesia.

Constat quoque argumento ex Secularium Principum testimonio ac praxi sumto: nedum enim altissimum quouis seculo apud Principes silentium fuit, quum Ecclesia suis in Conciliis Matrimonii impedimenta constituit; sed et tantum ecclesiasticis Canonibus detulerunt, vt eis suas leges postposuerint; se ipsos saepissime tanquam Canonum exequutores exhibuerint; atque ad Ecclesiae tribunal confugerint ad dirimenda contracta illegitima Matrimonia; nec vnquam post xiv seculum nupserint, quia prohibiti Matrimonii quod ambibant, veniam et dispensationem a Sacerdotali Ordine obtinuissent.

Constat demum ex Concilio Tridentino definiente: (2) »si quis »dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonii dirimentia, vel in illis constituendis errasse; anathema sit.«

Secunda propositio has habet probationes. Prima: Ecclesia semper agnouit se circa quaedam Matrimonii impedimenta posse Fideles dispensare. Etenim seculo vi desinente Gregorius Magnus indulsit Anglis recenter ad Fidem conuersis, vt possent cum consanguineis nubere in tertio gradu: intra quem tamen gradum irrita tunc coniugia erant. Gregorius II ineunte seculo viii, facultatem Germanis fecit, vt nubere post quartum consanguinitatis gradum. Habentur similes dispensationes passim in Iure Canonico.

Secunda eaque potissima probatio sumitur ex Concilii Tridentini anathemate lato in Lutheranos abnegantes potestatem, de qua agitur: sic enim decreuit: (3) »si quis dixerit, eos tantum consan-

»gui-

(1) Diss. x. q. 6. cap. 1. (2) Sess. xxiv. Can. 4. (3) Sess. xxiv. Can. 3.

»guinitatis et adfinitatis gradus; qui Leuitico exprimuntur, posse »impedire Matrimonium contrahendum et dirimere contractum; nec »posse Ecclesiam in nonnullis eorum dispensare, aut constituere vt »plures impediunt et dirimant; anathema sit.«

CAPVT XXXVI.

Solutis aduersariorum argumentis, numerum, diuersitatem, atque essentiam vnus cuiuslibet impedimenti exhibet summam.

Visum Luthero est nullis humanis Legibus, cuiuscumque generis illae sint, posse impediri Matrimonia; proinde ea vnice admissis, quae vel naturali; vel positiuo diuino iure statuta sunt. Ex Catholicis autem Launoius fuit qui docuerit, *Ecclesiae* nomine, quo Patres Tridentini vsi fuere de potestate ecclesiastica erga impedimenta Matrimonii agentes, intelligi debere coetum Fidelium, non quidem vt Sacerdotalem complectitur Ordinem, sed vt ex Regibus et Magistratibus politicis constat. Ita scilicet sese prodidit in libro inscripto: *Regia in Matrimonium potestas*. (1) Nuperrime quoque Antonius Genuensis scribere non dubitauit, Ecclesiam non tam statueret, quam interpretari super hac re: adeo vt definit tantum quibus in casibus ex praescriptis iuris diuini et naturalis Matrimonium non sit validum. (2)

Quam vero sint, quum Lutherani erroris, tum memoratarum catholicorum Scriptorum opinionum momenta, fracta illa quidem ac imbecilla, ex sequentibus innotescet.

Obiiciunt enim contra primam propositionem: a nulla humana potestate, siue politica, siue ecclesiastica, mutari alicuius Sacramenti substantia potest, vt Tridentinum Concilium docet: atqui si humana potestate, quaecumque illa sit, constitui possent impedimenta Matrimonium saltem dirimentia, mutari huius Sacramenti substantia posset: efficeretur nempe iis impedimentis vt contractus, qui, antequam statuta fuissent, materia Sacramenti erat, desineret potest esse: ergo.

Deinde ex Scriptura non constat Christum vllam in Matrimonium potestatem Ecclesiae fecisse: Ecclesia igitur non potest impere.

Tom. III.

Gggg

di-

(1) Pag. 292. et 293. (2) Elem. Chr. Theol. lib. vii. cap. 15. § 9.

dimenta vlla statuere. Et maxime quidem, quum Deus ipse in Leuitico determinauerit, quas inter personas contrahi aut non contrahi Matrimonium deberet.

Rursus: Matrimonium res sacra non est, sed nudo simpliciue politico contractu absoluitur: in illud ergo nullum ius habet Ecclesia, cuius regnum non est de hoc mundo.

Ad haec: Principes Politici suis legibus stauerunt impedimenta omnia, quae quondam dirimebant, hodieque dirimunt Matrimonium: penes illos ergo tantum fuit ius huiusmodi.

Aduersus secundam adsertionem haec opponunt. Primum: prioribus seculis Principes circa Matrimonii impedimenta dispensabant: id ergo olim non potuit Ecclesia. Constat vero antecedentis propositionis veritas ex Honorii et Theodosii Lege, cui titulus, *si nuptiae ex Rescripto petantur*, item et constat ex dispensationum formulis, quas apud Casiodorum legere est. (3)

Secundum: Ioannes Mariana, rerum Hispanicarum diligentissimus oculatissimusque Scriptor loquens de incertis nuptiis Alphonsi Castellae Regis cum Vlraca consanguinea, haec habet: (4) » nondum » moribus receptum erat (scilicet XI seculo) vt Pontificum Romanorum venia, lege cognationis soluta, coniugia inter cognatos coirent: igitur id quondam non poterant Romani Pontifices quod facit modo.

Sed in promptu est horum omnium solutio. Ad primum itaque primi ordinis respondemus: humanam potestatem, dum suis efficit Legibus ne iste aut ille contractus sint Sacramenti Matrimonii materia, nullam in eius substantia mutationem efficere. Et vero materia Matrimonii non est contractus quilibet, sed contractus legitimus maris cum foemina, seu secundum Leges initus. Quemadmodum ergo Baptismatis materiam nequaquam mutare censeretur, qui arte chymica efficeret, vt liquor, qui est aqua naturalis, desineret esse aquas: ita nec humana potestas Matrimonii materiam mutare debet censei, dum efficit ne contractus, qui valebat antea, in posterum irritus et nullus sit: proindeque ineptus ad Matrimonii materiam constituendam.

Secundum multiplicem habet solutionem. Prima esto: non solam Scripturam esse Fidei ac morum regulam, sed et Traditionem quoque esse huiusmodi, quum sit Dei verbum non scriptum. Docemur autem Traditione Ecclesiam quouis seculo Matrimonii impedi-

(3) Lib. vii. Variar. cap. 6. num. 40. et 47. (4) Lib. x. cap. 8.

ta

ta statuisse: vnde et docemur iure id potuisse. Secunda solutio est: Patres nonnullos intellexisse verba illa Christi apud Matth. cap. xvi: » quodcumque ligaueris super terram, « cet., non de sola excommunicandi ac per absolutionem remittendi facultate, sed et de ipso Matrimonio; quod, teste Tertulliano, (5) Deus Pater ratum habet in coelis, vbi a Sacerdotibus consecratum fuerit in terris. Tertia demum solutio tenet, praescriptas in Leuitico Matrimoniorum prohibitiones vim non habere in Euangelio, nisi in gradibus illis intra quos naturalis Lex ante Mosem nuptiarum celebrationem veterat: nam vbi promulgatum Euangelium est, veteris Testamenti ceremonialia praecepta abrogata sunt.

Ad tertium dicendum: naturalem contractum, quem ciuilibus praestipponit, omnino spiritualem esse, siue in signo quo Christi et Ecclesiae vnionem exhibet, siue in effectu; nam parit vinculum nulla humana potestate soluendum. Deinde dicendum: contractum naturali et ciuili lege perfectum esse materiam Sacramenti a Christo instituti, atque sub hoc respectu rem esse spiritualem.

Ad quartum responderet primo: falsum videri quod obicitur, vel ex eo solum, quod plurima olim erant, et nunc sunt impedimenta, de quibus in Imperatorum Constitutionibus nihil omnino legere datur. Verum, praetermissa propositione illa antecedente, responderet secundo: nihil nos hic dictum velle erga quaestionem de Principum Secularium in Matrimonia potestate. Hoc tantum dicimus, nullum sane esse argumentum quod Launoius ad fastidium vsque repetit; scilicet: » Principes christiani iure Principatus impedimenta Matrimonii stauerunt: ergo eis dumtaxat competit ea facultas. « Equidem impedimenta huiusmodi multis in Prouinciis, quae videlicet Romanae ditioni non subiacebant, non obtinere propter Imperatorias Leges, sed alio iure, nempe ecclesiastico, seu quod a Sacerdotali Ordine definitum est. Praeterea: quum Launoi ipso fatente, Matrimonium non solius contractus ciuilibus, sed et Sacramenti rationem obtineat, quamuis Principes de eo secundum primam considerationem Leges possint ferre, quod nos hic in examen non ducere iterum monemus, haud sequitur tamen Matrimonium sub secunda consideratione, seu vt quid spirituale est, auctoritati Sacerdotali non subesse. Consulatur S. Thomas. (6)

Gggg 2

Quar-

(5) Lib. ii. ad Vxor.

(6) In iv. Sent. dist. 24. art. 1. ad 4.
Et lib. iv. cont. Gent. cap. 78.

Ad primum secundi ordinis respondent nonnulli Theologi: dispensationes quondam a Principibus concessas, vim quidem habuisse quoad ciuiles effectus, neuiquam quoad Matrimonii substantiam: quod si quandoque valuisse dicatur quoad ipsam etiam coniugii substantiam, id, aiunt, ex tacito Ecclesiae consensu habuere; nimirum aconomiae causa. Malumus nos respondere ex dictis supra: vtramque auctoritatem, Politicam scilicet et Sacerdotalem, potuisse sibi specialem iurisdictionem exercere circa coniugium; quum, vt ex S. Thoma observatum nuper est, Matrimonium sit contractus naturalis, simul politicus et spiritualis.

Secundum sic dispellitur: falsum narrare historicum, alias probatissimum, ex eo certissime liquet, quod in probationibus secundae propositionis dicebamus; videlicet constare de dispensationibus factis, et a Gregorio Magno Anglis, et a Gregorio Papa II Germanis. Sed demus Hispano Scriptori fidem. Ecquid tamen inde eruitur? Etenim prioribus Ecclesiae seculis nusquam, aut saltem rarissime, dispensati fuere Fideles circa ea, quae vetabant Canones; ex. gr. circa Clericorum irregularitates: et tamen certum est, Ecclesiam tunc potuisse in eis dispensare.

APPENDIX.

His itaque in hunc modum solutis, de numero, diuersitate, essentiaque vnuscuuslibet impedimenti, summatim licet, agendum nobis est. Numerantur autem ex integro viginti, quorum priora quindecim dirimentia vocantur, posteriora quinque impediencia, seu prohibentia. Ac sic nominata illa sunt, quoniam prima efficiunt ne Matrimonium valide contrahatur; secunda vero reddunt quidem illicitum Matrimonium, sed non illud inualidant. Priorum clenchus his versiculis claudi consuevit:

*Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Amens, Affinis, si Clandestinus, et Impos,
Si Mulier sit rapta, loco nec reddita tuto.*

Et error quidem triplex est, personae nempe, qualitatis, et fortunae. Definitur prior, actus quo quis iudicat personam, cum qua Matrimonium contrahit, aliam esse ac quae reuera est; qui sane error consensum absolute tollit. Alius est, actus quo quis iudicat personam cum qua nubit, qualitatem inhaerentem, nempe virginita-

tatem habere, quam tamen non habet. Tertius est, actus quo iudicat quis personam, quam in Matrimonium ducit, diuitiis abundare, quum non abundet. Qui duo posteriores errores Matrimonium non dirimunt; quia primum matrimonialis consensus obiectum non sunt.

Conditio est seruilis status, quo persona sic sub alterius dominio est, vt sit illius mancipium: quae quidem, si ignoretur a parte libera, Matrimonium dirimit; non ita si cognita ei sit.

Votum vel simplex, vel solemne est; seu extra professionem Religionis adprobatae emissum, vel eiusmodi alligatum professioni. Hoc autem posterius Matrimonium dirimit, saltem a vi Ecclesiae seculo, quidquid de quinque prioribus seculis visum Theologis quibusdam sit.

Cognatio diuiditur in carnalem, quae vocatur Consanguinitas; in spiritualem, quae dicitur Compaternitas; et in legalem, quae appellatur Adoptio. Consanguinitas est vinculum eorum, qui a communi stipite per sanguinis propagationem descendunt; quod proinde vinculum Matrimonium dirimit vsque ad quartum gradum. Spiritualem cognatio, seu compaternitas, est propinquitas quaedam personarum orta ex aliquo exhibitio spirituali officio; videlicet Baptismatis collatione, vel Confirmationis, aut susceptione in vtroque illo Sacramento: contrahitur autem inter Ministrum et Personam cui Sacramentum confertur, huiusque Patrem et Matrem: contrahitur quoque inter susceptores, eum qui suscipitur, atque huius Patrem et Matrem. Legalis demum cognatio est propinquitas ex adoptione proueniens; quae Matrimonium vsque ad quartum gradum dirimit, perpetuaque est inter ascendentes et descendentes; inter collaterales vero desinit, vel per mortem adoptantis, vel per adoptati emancipationem.

Crimen duplex iure ecclesiastico Matrimonium dirimit: caedes nimirum alterius e coniugibus, eo fine ab vtroque machinante perpetrata vel procurata, vt ab eis postea Matrimonium contrahatur; atque adulterium scienter a duobus commissum cum acceptatione et promissione, quod post mortem vxoris aut mariti Matrimonium sine celebratur.

Cultus disparitas iure etiam ecclesiastico dirimit Matrimonium baptizati cum non baptizata: inter Catholicum vero et Haereticum reddit illud illicitum tantum; neque satis inter Theologos constat, an id efficiat iure diuino, an solum humano.

Vis, siue motus, qui inuoluntarium omnino causat, Matrimonium iure naturali dirimit; qui autem actionem simpliciter voluntariam reddit, sed inuoluntariam secundum quid, ac in virum cadit constantem, oriturque a causa extrinseca, dirimit quoque Matrimonium, si fuerit iniuste incusus; secus vero si iuste; quemadmodum fit quum in poenam raptus praecipitur raptori sub poena capitis, vt vel vi, vel seductione raptam in Matrimonium ducar.

Ordo non quilibet certe, sed tantum Sacer, dirimit Matrimonium; id, vt vult Estius, sexcentis vnice abhinc annis; quamvis, addit, semper reddiderit illicitum propter Ecclesiae prohibitionem: qui quidem vsus, non apud Latinos solum, sed et apud Graecos viget: neque enim nubunt post susceptos Ordines Sacros; etsi permittantur, Episcopis exceptis, Matrimonio, quod ante suam Ordinationem contraxerint, vri.

Ligamen est prioris Matrimonii vinculum, quo stante, alterum Matrimonium irritum iure diuino est. Hinc non licet Parochis mulierem cum alio coniungere viro, nisi de prioris mariti morte constet per diplomata fidedigna, aut testes omni exceptione maiores: quod intelligendum quoque de non nubendo viro cum muliere alia, ligamine existente.

Honestas est propinquitas orta, vel ex Sponsalibus validis, vel ex Matrimonio rato, sed non consummato; quae si primi generis fuerit, dirimet Matrimonium cum consanguineis Sponsi et Sponsae in primo tantum gradu; sin autem secundi generis, extenditur ad quartum etiam gradum.

Affinitas est propinquitas ex carnali copula procedens, quae si ex copula licita fit, Matrimonium intra quartum gradum dirimit; si vero ex illicita, dirimit tantum intra gradum primum et secundum. Obseruandum tamen: affinitatem non parere affinitatem; vnde qui Petro affinis sit, non illico affinis Ioanni eius fratri erit; proindeque poterunt duo fratres duas ducere sorores: qui tamen consanguineus viro est, eo ipso gradu affinis vxori illius erit, et e contrario.

Impotentia est inhabilitas ad copulam carnalem, orta in muliere quidem ex arctitudine, et in viro ex impotentia ad emitendum semen. Prior impedit copulam carnalem cum qualibet persona; posterior vero cum hac tantum in indiuiduo persona: vtraque, siue absoluta, siue respectiua, aut perpetua est, aut temporalis: perpetua quippe, quoniam sine miraculo, vel peccato, vel graui corporis dam-

damno, nequit tolli: temporalis, si per tempus determinatum duraret; ast in iure censetur perpetua, quae per triennium durasse probatur. Dirimit itaque iure naturae Matrimonium absolute, si absoluta et perpetua sit; dirimit vero respectiue, si respectu quorundam tantum perpetua est.

Raptus est personae alicuius per vim, aut per seductionem, de loco in locum adductio; sic vt eam raptor habeat in sua potestate: quamdiu autem rapta in raptoris potestate est, nequit valide contrahi Matrimonium inter raptorem et raptam.

Posteriorum impedimentorum elenchus est, quem sequentes versiculi praeseferunt.

*Ecclesiae vetitum, nec non tempus feriatum,
Atque Catechismus, Sponsalia, iungito votum.*

Est autem Ecclesiae vetitum, quum Ecclesiae propter aliquas causas quosdam ad tempus interdicit ad Matrimonii celebrationem: qui vero vetitum illud infringunt, nubunt quidem valide, sed illicite.

Tempus feriatum illud est, quod fuit a prima die Aduentus vsque ad diem Epiphaniae, et a die Cinerum vsque ad Dominicam in Albis inclusiue. Putarunt nonnulli, Matrimonium absolute non prohiberi eo tempore; sed tantum prouideri ne cum solemnitate fiat: verum id adseritur absque fundamento, et contra praxim omnium Ecclesiarum.

Catechismus, qui nihil aliud est, quam susceptio Catechumeni, non quidem in Baptismate, sed tantum in Baptismatis ceremoniis, iam non est in vsu ex Concilii Tridentini Decreto. (7) De Sponsalibus diximus superius.

Votum simplex castitatis efficit primo, ne quis licite nubat; deinde, ne licite petat debitum, etsi licite reddat, et reddere teneatur. Praeterea, is qui religionem vouet, potest, si nubat, petere debitum, quoniam non vouit castitatem nisi in Religione seruandam.

Haec breuiter dicta sunt de Matrimonii impedimentis. Qui pleniorum peropter notitiam consulat Gasparem Iuenium copiosissime de eorum vnoquolibet disserentem, atque eorum originem, progressum, amplitudinem, restrictionem, variam, quum in lege naturae, tum in Mosaica, vt et in Euangelica, obseruationem, plurimasque Prouinciularum quarundam consuetudines explicantem. (8)

LI-

(7) Sess. xxiv. de Reform. Ma-
trim.

(8) In Com. Hist. Dissert. x. q. 7.
pag. 314. ad vsq. 398.